

Implementácia kompetencií pre demokratickú kultúru v školskom prostredí

Problematika a cieľ:

Aktivity sú určené pre učiteľov¹ základných a stredných škôl s cieľom inšpirovať učiteľov pri implementovaní *Referenčného rámca pre demokratickú kultúru*² v prostredí školy. Dôraz sa kladie najmä na rozvoj schopnosti kriticky myslieť, efektívne komunikovať, spolupracovať, vážiť si každého človeka a uvedomiť si pojem demokracie čo v najširšom význame. Prostredníctvom aktivít sa rozvíjajú jednotlivé kompetencie v štyroch oblastiach, ktoré vyplývajú z modelu kompetencie pre demokratickú kultúru a sú východiskovou schémou *Referenčného rámca pre demokratickú kultúru*.

Trvanie - 120 minút

Aktivita 1	Podľa čoho vytvárame skupiny?	40 min.
Aktivita 2	Model kompetencií pre demokratickú kultúru	40 min.
Aktivita 3	Čo robí demokratický učiteľ	40 min.

Aktivita 1

PODĽA ČOHO VYTVÁRAME SKUPINY?

40 min.

Zameranie: Zvýšiť povedomie o psychosociálnom aspekte inklúzie a vylúčenia, podporiť kritické myslenie a spoluprácu v rámci skupiny.

Kompetencie pre demokratickú kultúru, ktoré sa prostredníctvom aktivity rozvíjajú:

- Vážiť si ľudskú dôstojnosť a ľudské práva
- Empatia
- Schopnosť spolupracovať
- Tolerancia mnohoznačnosti

Materiál, pomôcky a usporiadanie priestoru: voľný priestor, kde sa môžu účastníci postaviť do kruhu, malé jednofarebné nálepky – 4 druhy/farby.

¹ Pojmy učiteľ, školiteľ, účastník... sú v texte používané ako pedagogické kategórie alebo označenie profesijnej skupiny, t. j. vo význame učiteľ i učiteľka, školiteľ i školiteľka, účastník i účastníčka...

² Reference Framework of Competences for Democratic Culture. Volume 1, 2, 3 [Referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru. Zväzok 1, 2, 3]. Štrasburg: Rada Európy, 2018. Dostupné v anglickom jazyku: Zväzok 1: <https://rm.coe.int/prems-008318-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-1-8573-co/16807bc66c>; Zväzok 2: <https://rm.coe.int/prems-008418-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-2-8573-co/16807bc66d>; Zväzok 3: <https://rm.coe.int/prems-008518-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-3-8575-co/16807bc66e>.

Priebeh aktivity:

Účastníci sa postavajú od kruhu. Na vyzvanie školiteľa zatvoria oči a počas aktivity nemôžu rozprávať, na čo ich školiteľ na začiatku upozorní. Kým účastníci stoja v kruhu so zatvorenými očami, školiteľ každému nalepí na čelo nálepku a to v pomere:

- väčšina = napr. zelené nálepky
- ďalšia väčšina = napr. žlté nálepky
- prvá menšina = napr. červené nálepky
- druhá menšina = napr. modré nálepky
- jeden účastník ostane bez nálepky

Keď majú všetci účastníci na čele nálepku, môžu otvoriť oči a na pokyn školiteľa majú vytvoriť skupiny (školiteľ nezadá presné kritériá, na základe čoho majú tie skupiny vytvoriť). Účastníci stále nemôžu rozprávať. Školiteľ účastníkov počas aktivity pozoruje, prípadne si značí ich správanie. Keď sú skupiny vytvorené, nasleduje fáza záverečnej diskusie/reflexie, v ktorej už všetci môžu hovoriť. Diskusia môže byť uvedená otázkami, napr.:

- *Aký ste mali pocit, keď museli byť Vaše oči zatvorené?*
- *Čo ste zbadali/čo ste si uvedomili, keď ste oči otvorili?*
- *Ako ste sa cítili, keď ste si nemohli vzájomne nič povedať?*
- *Podľa akého kľúča ste pri vytváraní skupín postupovali? Prečo?*
- *Mohli ste použiť aj inú stratégiu pri vytváraní skupín?*
- *K akej reálnej situácii zo života by ste to mohli prirovnať?*

Tip pre školiteľa: Školiteľ vystupuje v úlohe facilitátora aktivity, hotové názory a závery nepredkladá, aktivitu a záverečnú diskusiu skôr koordinuje. Účastníci na základe vzájomnej spolupráce a diskusie k záverom prichádzajú sami. Zasiahnuť im do rozhovoru je dobré najmä vtedy, ak sa príliš odbočí od témy, ak sa niektorí účastníci nevedia dostať k slovu, prípadne z časového dôvodu treba diskusiu urýchliť alebo ukončiť.

Zdroj:

Mompont-Gaillard, P., & Lázár, I. (2015). *TASKs for Democracy. 60 activities to learn and assess transversal attitudes, skills and knowledge*. Pestalozzi series no. 4. Štrasburg: Rada Európy, 2015. Dostupné na:

http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/Source/Documentation/Pestalozzi4_EN.pdf

Aktivita 2

MODEL KOMPETENCIÍ PRE DEMOKRATICKÚ KULTÚRU

40 min.

Zameranie: Zoznámiť sa s modelom kompetencií pre demokratickú kultúru, ktorého zložky sú kľúčovými deskriptormi *Referenčného rámca pre demokratickú kultúru*.

Kompetencie pre demokratickú kultúru, ktoré sa prostredníctvom aktivity rozvíjajú:

- Schopnosť spolupracovať
- Schopnosť analyticky a kriticky myslieť

Materiál, pomôcky a usporiadanie priestoru: priestor pre stoly a stoličky na prácu v menších skupinách, flipchart s fixkami, prázdny model kompetencie pre demokratickú kultúru vytlačený na formáte A4 pre každú skupinu (Príloha 1), kartičky s 20 kompetenciami, ktoré sú súčasťou modelu pre každú skupinu (Príloha 2).

Priebeh aktivity:

Školiteľ stručne oboznámi účastníkov s modelom kompetencií pre demokratickú kultúru, ktorý tvarom pripomína motýľa. Rozdelí ich do menších skupín, každá dostane na papieri tento model, ale prázdny – bez uvedených jednotlivých kompetencií (Príloha 1). Ďalej sa do každej skupiny rozdájú kartičky s 20 kompetenciami (Príloha 2), ktoré sú súčasťou modelu a každá z nich patrí do jednej zo 4 častí. Účastníci priradujú jednotlivé kompetencie jednotlivým «krídlam motýľa». Na záver si zaradenie jednotlivých kompetencií za všetky skupiny zhrnie. Školiteľ môže model nakresliť na flipchart a účastníci naň dopisujú jednotlivé kompetencie, alebo môže mať model pripravený v počítači a v záverečnej fáze ho premietnuť.

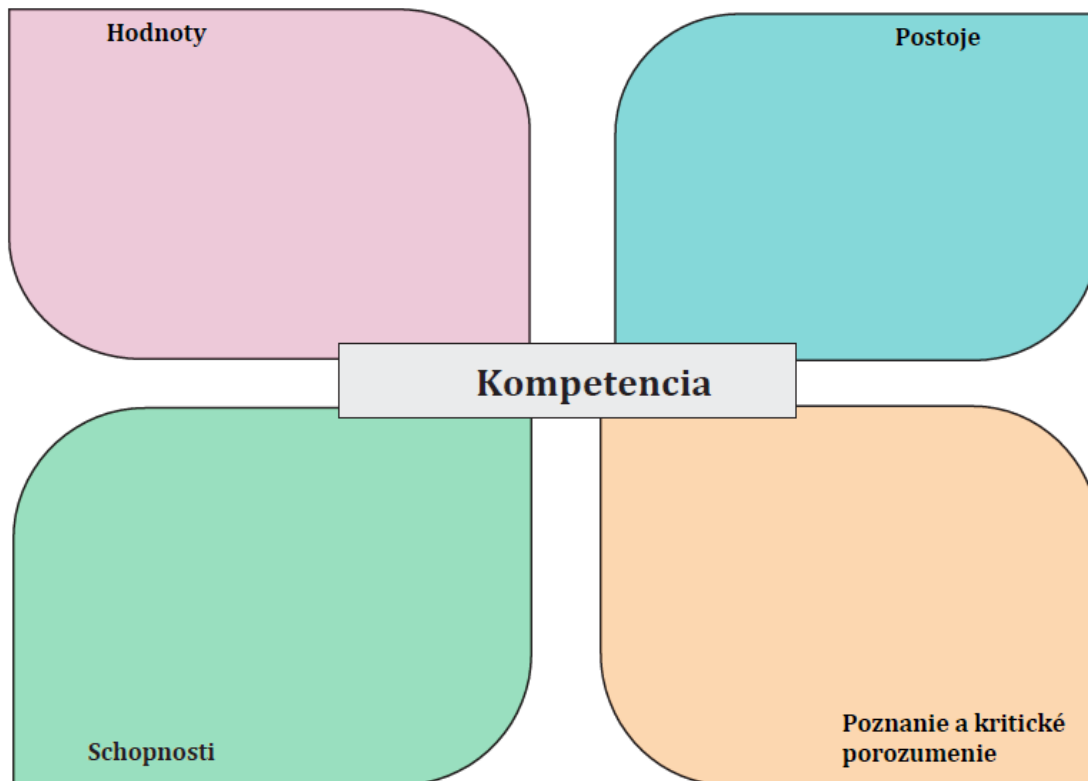
Tip pre školiteľa: Diskusia k tejto aktivite zvyčajne prebieha už počas záverečného spoločného priradovania kompetencií do jednotlivých častí modelu. Na záver môže školiteľ predstaviť účastníkom *Referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru* a stručne im predstaviť ako jednotlivé deskriptory nadväzujú na model kompetencií pre demokratickú kultúru.

Zdroj:

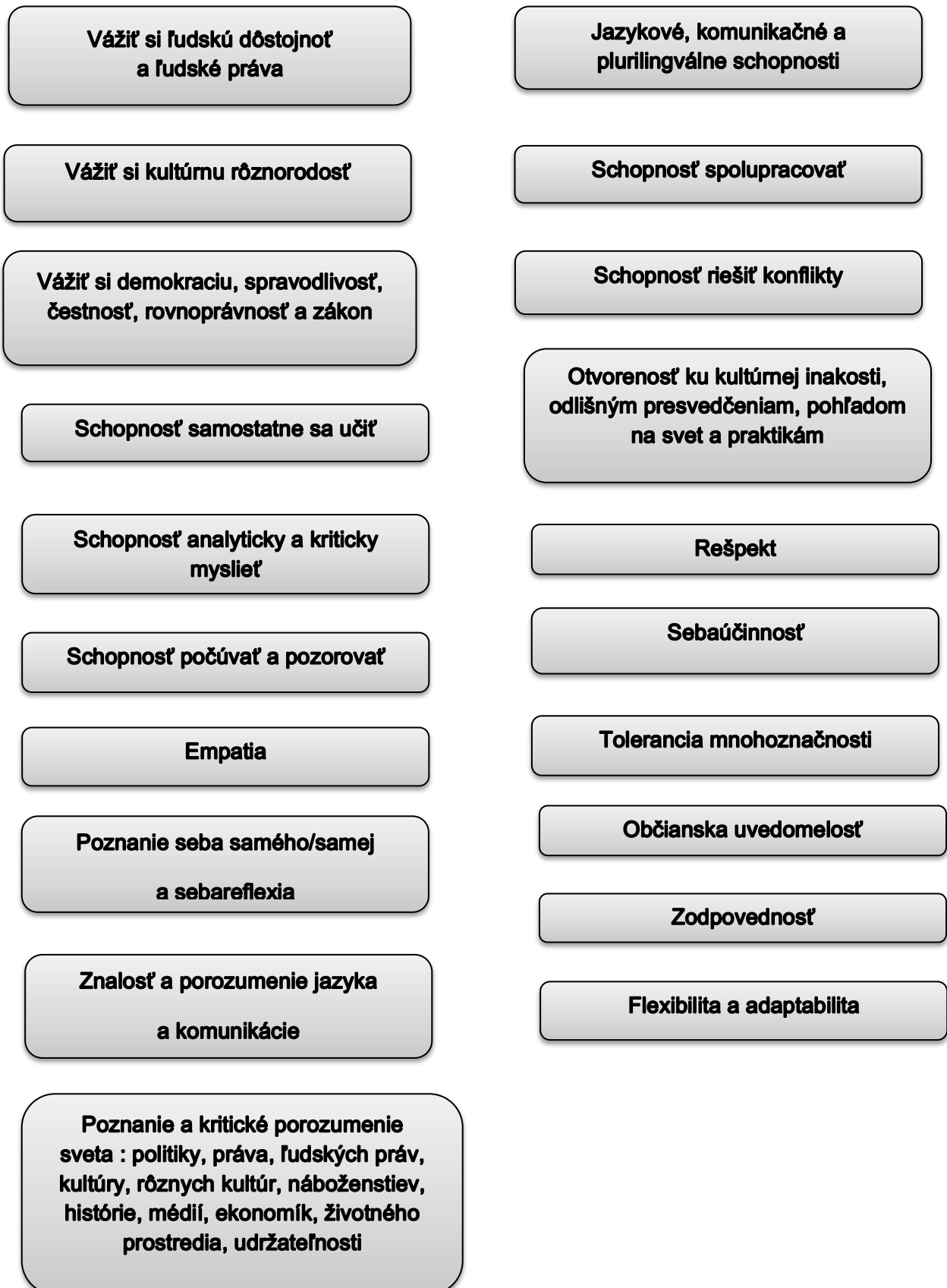
Competences for Democratic Culture – Living together as equals in culturally diverse democratic societies. Štrasburg: Rada Európy, 2016. Dostupné na: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806ccc07>

Príloha 1

Model kompetencií pre demokratickú kultúru

Príloha 2

Aktivita 3

ČO ROBÍ DEMOKRATICKÝ UČITEĽ

40 min.

Zameranie: Uvedomiť si potrebu aktívne sa pričiniť o vytváranie demokratického prostredia v škole.

Kompetencie pre demokratickú kultúru, ktoré sa prostredníctvom aktivity rozvíjajú: všetky kompetencie pre demokratickú kultúru (viď „Tip pre školiteľa“).

Materiál, pomôcky a usporiadanie priestoru: priestor pre stoly a stoličky na prácu v menších skupinách, papier, pero, fixky, papierové kartičky s popisom (Príloha 3), papierové kartičky prázdne (Príloha 4).

Priebeh aktivity:

Školiteľ rozdelí účastníkov do menších skupín. Každý v rámci skupiny dostane 1 kartičku s popisom, čo robí demokratický učiteľ (Príloha 3). Každý účastník sa v rámci skupiny vyjadrí k svojej kartičke – či robí alebo nerobí to, čo je na kartičke uvedené a aké má jeho konanie/nekonanie dôsledky. Navzájom medzi sebou diskutujú a každý si poznačí najzaujímavejšie postrehy.

Následne po práci v skupinách si všetci účastníci sadnú do kruhu, každá skupina predstaví najzaujímavejšie postrehy svojej predošlej aktivity. Ostatní účastníci na to môžu v rámci diskusie nadviazať, prípadne klásť otázky.

V ďalšej fáze aktivity sa účastníci znovu rozdelia do menších skupín, školiteľ do každej skupiny rozdá 1 prázdnu kartičku (Príloha 4), do ktorej každá skupina uvedie charakteristiku, napr.:

- „*Demokratickí žiaci*“ ..... (1. skupina)
- „*Demokratickí riaditelia*“ ..... (2. skupina)
- „*Demokratickí rodičia*“ ..... (3. skupina)

Každá skupina následne predstaví obsah svojej kartičky ostatným. V rámci záverečnej diskusie/reflexie sa účastníci vyjadrí, čo sa im na danej myšlienke páčilo a zároveň môžu k tomu pridať svoje odporúčanie.

Tip pre školiteľa: Školiteľ môže obsah kartičiek prispôbiť potrebám svojich žiakov/účastníkov v súlade s cieľom aktivity. Je dobré, ak sa charakteristika demokratického učiteľa vzťahuje priamo na akciu, činnosť a neostane to iba v rovine pocitu či myšlienky.

Zdroj:

Josef Huber. *Am I Really a Democratic Educator?* Dostupné na:

<https://www.learntochange.eu/2018/03/01/am-i-really-a-democratic-educator/>

Príloha 3

Demokratickí učitelia
umožňujú všetkým
vyjadriť **svoj názor.**

Demokratickí učitelia
rozvíjajú u žiakov
kritické myslenie.

**DEMOKRATICKÍ UČITELIA
PRACUJÚ V TÍMOCH
A UČIA TO AJ SVOJICH
ŽIAKOV.**

Príloha 4

